

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1449-

21. april 2023

Representantforslag 190 S om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørgende

Kommunal- og forvaltningskomiteen har i brev av 31. mars 2023 bedt om min vurdering av representantforslaget fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud og Helge André Njåstad om å nekte flyktninger å flytte til andre kommuner før de er selvforsørget.

I Dokument 8: 190 S foreslås det at «Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre krav om selvforsørgelse ved sekundærflytting, slik at flyktninger må bo i første bosettelseskommune inntil de er selvforsørgende». Representantforslaget definerer ikke hvem som anses som flyktninger. Jeg legger til grunn at forslaget omfatter personer som ved bosetting i kommunen utløser integreringstilskudd, jf. regelverket for tilskuddet.

Representantforslaget nevner ikke hvor lenge flytteforbudet skal gjelde, annet enn at det skal gjelde for flyktninger som ikke er selvforsørgende. Ut ifra bakgrunnsinformasjonen forstår jeg det som om forslaget skal gjelde for flyktninger utover integreringstilskuddsperioden, som er på fem år. Formålet med forslaget synes å være å hindre økonomisk belastning for tilflyttingskommunen og å bekjempe fattigdom og kriminalitet som følge av at det etableres områder hvor det primært bor flyktninger som er utenfor arbeidslivet.

Forslaget utløser flere prinsipielle og praktiske spørsmål, blant annet om hvor lenge en person kan anses å være flyktning, hvordan et ev. flytteforbud kan innrettes og håndheves, om tiltaket vil svare på det som er problemet, og om forslaget vil virke etter hensikten.

Gjeldende ordninger

Alle innvandrere med lovlig opphold i Norge kan i utgangspunktet bo og flytte til den kommunen de selv ønsker. Nyankomne flyktninger kan gis bistand til å bli bosatt i en kommune, etter innvilget søknad om beskyttelse eller innreisetillatelse som overføringsflyktning. Flyktninger blir som hovedregel bosatt med offentlig hjelp ved avtale mellom staten og en bosettingskommune, og har ikke mulighet til å bestemme hvor de skal bo. Det er IMDi som tildeler bosettingskommune etter avtale med en kommune. IMDi har klare føringer for styrt og spredt, rask og treffsikker bosetting. Fordeling av flyktninger til kommunene skal sees i forhold til målet om at den enkelte flyktning kommer i arbeid eller utdanning.

Bosettingskommuner mottar integreringstilskudd og andre særtilskudd fra staten for flyktningen i bosettingsåret og de påfølgende fire årene. Dersom flyktninger flytter i løpet av femårsperioden, blir integreringstilskuddet overført til tilflytningskommunen. Kommunene mottar også ordinære tilskudd for alle bosatte i kommunen, uavhengig av oppholdsgrunnlag.

Det finnes i dag vilkår som skal bidra til at flyktninger blir boende i bosettingskommunen. En flyktning har kun rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram etter integreringsloven i bosettingskommunen. Dersom en flyktning flytter før introduksjonsprogrammet er avsluttet, uten avtale mellom de aktuelle kommunene, mister vedkommende rett og plikt til introduksjonsprogram og den tilhørende introduksjonsstøtten på to ganger folketrygdens grunnbeløp.

En flyktning som flytter på eget initiativ, kan også miste rett til sosiale tjenester i tilflytningskommunen. Dersom en flyktning flytter i integreringstilskuddsperioden, kan tilflytningskommunen avslå søknad om tjenester med henvisning til bosettingskommunens ansvar, med mindre det er åpenbart urimelig, jf. forskrift om sosiale tjenester for personer uten fast bopel i Norge § 3. Flyktninger som velger å flytte og som får behov for sosiale tjenester i tilflytningskommunen, har alltid rett til å søke om sosiale tjenester. NAV-kontoret må behandle søknaden og vurdere konkret om det er åpenbart urimelig å henvise flyktningen tilbake til bosettingskommunen.

Oppholdstillatelse som flyktning varer vanligvis i tre år og kan fornyes. For å få permanent oppholdstillatelse er den generelle reglen at oppholdstillatelsen må kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse og at personen må ha bodd i Norge i minimum tre år, men ofte fem år jf. utlendingsloven § 62. For å få statsborgerskap må en person ha oppholdt seg i Norge i mellom fem og åtte år, avhengig av oppholdstillatelsen mv, jf. statsborgerloven § 7.

Sekundærflytting

Begrepet sekundærflytting blant flyktninger brukes normalt om videre flytting fra den første kommunen en flyktning er bosatt i (bosettingskommunen) etter innvilget opphold i Norge, uavhengig av når flyttingen skjer. Alle flyttinger innad i Norge kalles sekundærflyttinger, selv om det kan være flytting nummer to, tre, eller lengre ut i rekken, jf. SSB Monitor for sekundærflytting. Rapport 2020/36.

SSB monitoren gir en beskrivelse av flytteatferden til personer med flyktningbakgrunn bosatt i 10-årsperioden 2010-2019, og følger dem til hvor de er bosatt per 1. januar 2020.

Rapporten viser at det er variasjoner mellom fylker og kommuner, og mellom flyktninger. For flyktninger bosatt etter 2010 er andelen som har flyttet etter avsluttet introduksjonsprogram på 11-13 prosent. I hele landet og alle flyktninger sett under ett, var åtte av ti flyktninger bosatt i bosettingskommunen etter fem år.

Nærmere vurdering av representantforslaget

Jeg mener det vil være lite hensiktsmessig å nekte personer å flytte etter integreringstilskuddsperioden. De som flytter vil ofte være motivert f.eks. av å kunne søke arbeid, ta utdanning eller etablere familie. Å hindre disse i å flytte, vil like gjerne kunne bidra til å hemme integreringen og redusere deltakelsen i arbeids- og samfunnsliv, som det motsatte. Et slikt forbud vil også kunne utgjøre usaklig forskjellsbehandling eller være i strid med menneskerettighetene

Høy yrkes- og samfunnsdeltakelse er viktige forutsetninger for gode levekår i befolkningen. Det sosiale sikkerhetsnett skal bidra til at alle får nødvendig bistand for å kunne delta i arbeidslivet og på andre arenaer i samfunnet. Regjeringen vil ha et samfunn med et sterkt sikkerhetsnett, med velferdstjenester for dem som trenger det permanent eller i faser av livet. Til tross for universelle velferdsordninger og en godt utbygd velferdsstat, rammes enkeltpersoner og familier av fattigdom og lavinntekt. Det har over tid vært en økning i antallet og andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. En oppvekst under slike vilkår gir økt risiko for å stå utenfor arbeidslivet og ha lavinntekt som voksen. De sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen er det nedre sikkerhetsnett i velferdsordningene. Tjenestene skal bidra til økonomisk og sosial trygghet, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

Regjeringen mener at det må være en mulighet til skjønnsmessig å innrømme hjelp til livsopphold i slike situasjoner, på lik linje med andre innbyggere. Vi bør derfor ikke hindre fleksibiliteten som i dag ligger hos sosialtjenesten gjennom muligheter til individuell vurdering. Jeg mener at styrken i dagens system ligger i den individuelle vurderingen som foretas av sosialtjenesten ved flytting. Å erstatte denne med en bestemmelse som ikke åpner for å innvilge sosialhjelp i tilflyttingskommunen, mener jeg vil være problematisk. I realiteten vil det være et flytteforbud for flyktninger som ikke er selvforsørgende.

Regjeringens svar på levekårsutfordringene blant innvandrere generelt og flyktninger spesielt, er å jobbe for bedre integrering. Svaret bør ikke være å begrense flyktnings mulighet til å flytte til en ny kommune, ut over det som gjelder i dag. Regjeringen er kjent med at enkelte tilflyttingskommuner og fraflyttingskommuner ser på sekundærflytting blant flyktninger som utfordrende. Dette tar vi på alvor. Vi vet at flyktninger ofte tilhører lavinnteksgruppene, og at dette gjelder særlig kvinner. Regjeringens hovedmål for integreringsarbeidet er å få flere i arbeid, bygge sterke felleskap og gode fellesarenaer, fremme likestilling, og bekjempe negativ sosial kontroll. Da må barn i barnehage og skole og

voksne må få introduksjonsprogram, norskopplæring, formell kvalifisering, utdanning og arbeid.

Regjeringen vil i løpet av våren (juni) blant annet fremme en melding til Stortinget om levekår i byer og byområder. Meldingen vil omhandle regjeringens politikk for å legge til rette for gode levekår, høy livskvalitet og gode oppvekst- og nærmiljøer i byer og byområder. Jeg vil også minne om at regjeringen har varslet i Hurdalsplattformen at vi vil gjøre en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene. Kommunal- og distriksdepartementet mottok høsten 2022 en utredning fra Inntektssystemutvalget med forslag til endringer i inntektssystemet for kommunene. Utvalgets rapport har nå vært på høring og regjeringen vil komme tilbake til oppfølgingen av dette.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen